

บทที่ 3

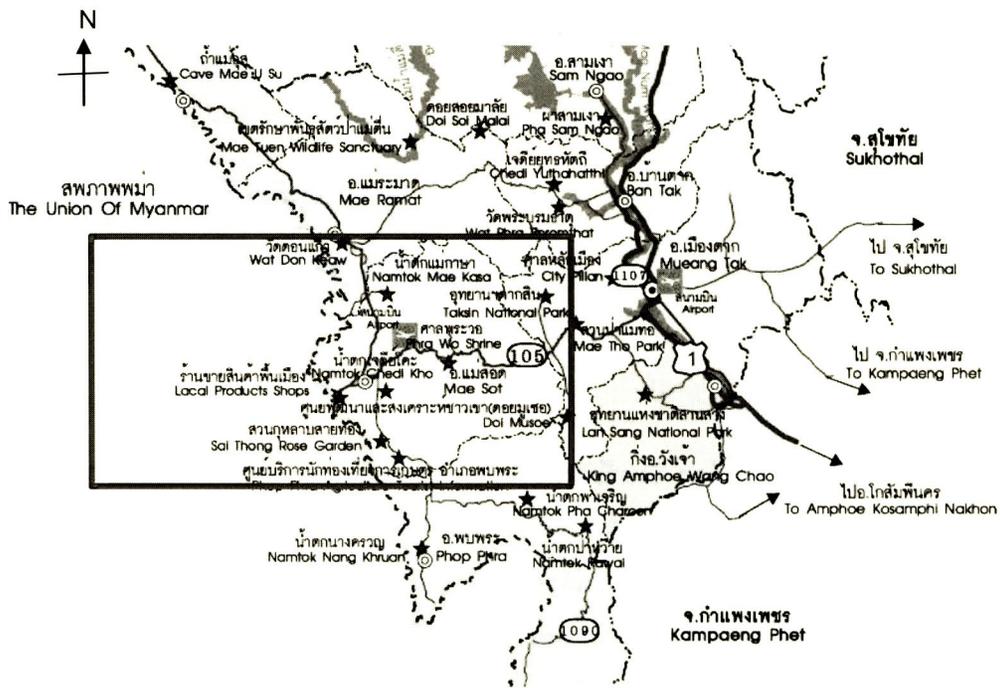
การท่องเที่ยวและการค้า ณ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

3.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

3.1.2 อำเภอเมือง จังหวัดตาก

อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นอำเภอที่มีการค้าระหว่างประเทศไทยกับสหภาพพม่า เนื่องจากเป็นอำเภอที่อยู่ติดชายแดน และเป็นที่ตั้งจุดผ่านแดนถาวร ด่านพรมแดน ท่าสายลวด เชื่อมโยงเมืองเมียวดี (รัฐกะเหรี่ยง) สหภาพพม่า ด้วยสะพานมิตรภาพไทย – พม่า ซึ่งเป็นสะพานขนาด 2 ช่องจราจร อำเภอแม่สอดตั้งอยู่ทางภาคตะวันตกของไทย อยู่ห่างจากอำเภอเมืองตาก 86 กิโลเมตร ได้รับการจัดตั้งเป็นอำเภอมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2441 ตัวอำเภออยู่ในที่ราบระหว่างภูเขา ส่วนหนึ่งเป็นทิวเขาในฝั่งประเทศไทย อีกส่วนหนึ่งเป็นทิวเขต ฝั่งสหภาพพม่ามีพื้นที่ประมาณ 1,986 ตารางกิโลเมตร ประชากรมีทั้งชาวเขาและคนที่อพยพมาจากอำเภอเมืองตากเข้าไปตั้งถิ่นฐาน รวมทั้งชาวพม่าที่มีภรรยาและบุตรเป็นคนไทย ชาวพม่าเชื้อสายมุสลิมที่อยู่รวมกันเป็นชุมชนมุสลิม มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก
ทิศใต้	มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอพบพระ จังหวัดตาก
ทิศตะวันออก	มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
ทิศตะวันตก	มีอาณาเขตติดต่อกับเมืองเมียวดี (รัฐกะเหรี่ยง) สหภาพพม่า

รูปที่ 3-1 แผนที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ที่มา: ปรับปรุงจาก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2553.

ประวัติความเป็นมาของอำเภอแม่สอดนั้น เมื่อ 140 ปี ที่ผ่านมา (ประมาณปี พ.ศ. 2404 – 2405) บริเวณที่ตั้งอำเภอแม่สอดในปัจจุบันได้มีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมาตั้งถิ่นฐาน เรียกหมู่บ้านนี้ว่า “พะหน่อแก” ต่อมามีคนไทยจากถิ่นอื่นหลายท้องที่ทางภาคเหนือ อพยพลงมาในบริเวณนี้จำนวนมากทำให้ชาวกะเหรี่ยงเจ้าของถิ่นฐานเดิม ซึ่งไม่ชอบอยู่ปะปนกับใครต้องอพยพไปอยู่ที่อื่น เมื่อมีความเจริญขึ้น ทางราชการได้ย้ายด่านเก็บเงินบ้านแม่ละเมามาอยู่ที่หมู่บ้านพะหน่อแก จนถึง ปี พ.ศ. 2441 ทางราชการจึงได้ยกฐานะเป็นอำเภอ เรียกว่า “อำเภอแม่สอด” ให้อยู่ในเขตปกครองของมณฑลนครสวรรค์ ต่อมาเมื่อมีการปรับปรุงแก้ไขระบบบริหารราชการส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สอดจึงได้เปลี่ยนมาขึ้นกับจังหวัดตาก

สำหรับความเป็นมาของชื่ออำเภอนั้นมีข้อสันนิษฐานไว้เป็น 3 นัย ดังนี้ ประการแรกกล่าวกันว่า แม่สอดเป็นเมืองเดียวกันกับ “เมืองจอด” ซึ่งเป็นเมืองหนึ่งในประวัติศาสตร์ ที่ตั้งประชิดชายแดนอาณาจักรสุโขทัย เมืองจอดมีพ่อเมืองชื่อ พ่อขุนสามชน คำว่า “เมืองจอด” เรียกกันมานานเข้าอาจจะเพี้ยนกลายเป็น “แม่สอด” ก็เป็นไปได้ ประการที่สอง อำเภอแม่สอดได้ชื่อมา

จากลำห้วยแม่สอด และประการที่สาม อำเภอแม่สอด อาจมาจากคำว่า “เหมซ็อด” ในภาษามอญซึ่งแปลว่า แม่สอด (เที่ยวแม่สอด, 23 ม.ค. 52)

อำเภอแม่สอด มีการแบ่งการปกครองออกเป็น 10 ตำบล 3 เทศบาล และ 88 หมู่บ้าน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 120,569 คน แยกเป็นประชากรชาย 61,677 คน ประชากรหญิง 58,892 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดตาก, 2553) อาชีพหลักของประชากร ได้แก่การทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ รับจ้าง ค้าขายและทำสวน อาชีพเสริม ได้แก่ การผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

อำเภอแม่สอดมีสนามบินเพื่อการพาณิชย์ตั้งอยู่บนทางหลวงหมายเลข 105 ห่างจากด่านพรมแดนท่าสายลวดประมาณ 5 กิโลเมตร ในอดีตเคยมีสายการบินหลายสายเปิดให้บริการ แต่มีผู้ใช้บริการน้อยจึงทำให้ปัจจุบันไม่มีสายการบินเพื่อการพาณิชย์บินมาลง ณ สนามบินแม่สอด แต่มีเจ้าหน้าที่ของสนามบินปฏิบัติงานตามปกติ และเปิดให้บริการสำหรับเครื่องบินทหาร เครื่องบินเล็ก และเครื่องบินส่วนตัว

ในอำเภอแม่สอด มีโรงงานตั้งอยู่จำนวนมาก อาทิโรงงานผลิตเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย โรงงานพืชผลทางการเกษตร ซึ่งแรงงานในภาคอุตสาหกรรมส่วนมากเป็นแรงงานชาวพม่า มากกว่าแรงงานชาวไทย โดยแรงงานพม่าที่เข้ามาทำงานในตัวอำเภอแม่สอดนั้น มีทั้งการเดินทางแบบไป – กลับ เข้า – เย็น ด้วยหนังสือเดินทาง และพักในตัวอำเภอแม่สอด

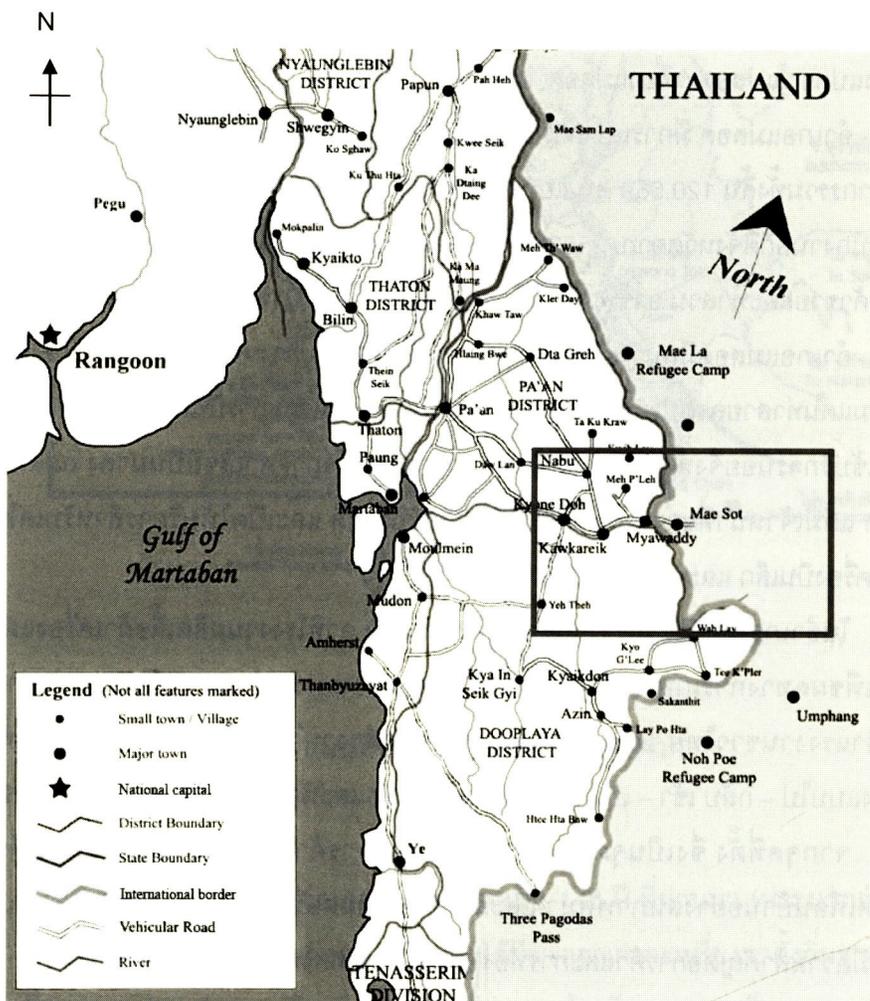
จากจุดที่ตั้ง ซึ่งเป็นจุดยุทธศาสตร์ประตูการค้าชายแดน และการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างสหภาพพม่า และสามารถเชื่อมต่อไปยังประเทศอินเดียได้ อำเภอแม่สอดจึงมีความสำคัญต่อการค้าและการท่องเที่ยวในประเทศไทย และในภูมิภาคเอเชีย

3.1.2 จังหวัดเมียวดี สหภาพพม่า

จังหวัดเมียวดี สหภาพพม่า เป็นเมืองหน้าด่านสุดชายแดนฝั่งตะวันออกของสหภาพพม่า ตั้งอยู่ในเขตรัฐกระเหรี่ยง มีอาณาเขตด้านฝั่งตะวันออกติดกับอำเภอแม่สอด จังหวัดตากของไทย จังหวัดเมียวดี เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญในฐานะเป็นเมืองหน้าด่านการค้าการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ด้านการสู้รบ

ด้านการค้าระหว่างประเทศ ในยุคของการล่าอาณานิคมของตะวันตก พม่าตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศอังกฤษ อังกฤษได้สร้างเมืองมะละแหม่ง ซึ่งเป็นเมืองที่ติดกับมหาสมุทรแปซิฟิกให้เป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้า เป็นเมืองท่าที่สำคัญ และเป็นศูนย์กลางความเจริญทางด้านการศึกษา จึงเป็นผลให้ จังหวัดเมียวดีเป็นประตูสู่เมืองมะละแหม่งของเมืองทางเหนือของประเทศไทยในการทำการค้าระหว่างประเทศตั้งแต่อดีต

30_____การพัฒนาเมืองชายแดนเพื่อรองรับผลกระทบจากการท่องเที่ยวและการค้าในลุ่มน้ำโขง

รูปที่ 3-2 แผนที่เมืองเมียวดี สหภาพพม่า

ที่มา: ปรับปรุงจาก The Karen Human Rights Group, 2010.

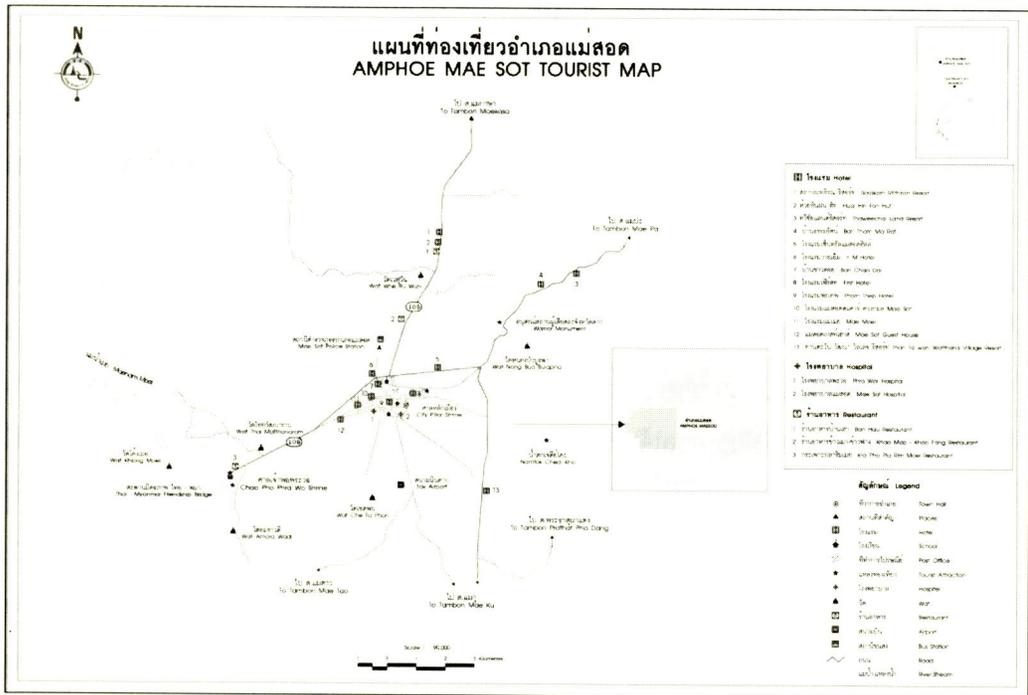
ปัจจุบัน จังหวัดเมียวดี เป็นเมืองชายแดนที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เป็นเมืองชายแดนที่มีสินค้าอุตสาหกรรม และผลิตภัณฑ์จากทะเล มีสินค้าขนานานาชนิดจากทวีปยุโรป จีน และจากอินเดีย

ประชากรในจังหวัดเมียวดี มีอาชีพเกษตรกรรม การค้าขาย รับจ้าง โดยการข้ามเข้ามา รับจ้างเป็นแรงงานในฝั่งของอำเภอแม่สอดเป็นจำนวนมาก ทั้งการไปเช้า – เย็นกลับ หรือการข้ามเข้ามาพักในตัวอำเภอแม่สอด เพื่อเข้ามาเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรมในอำเภอแม่สอด

3.2 ข้อมูลพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว

3.2.1 อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

3.2.1.1 สถานที่ท่องเที่ยว

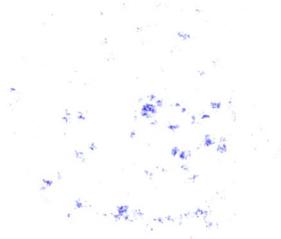
รูปที่ 3-3 แผนที่ท่องเที่ยว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ที่มา: ปรับปรุงจาก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2553.

สถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอแม่สอด มีหลากหลาย ทั้งการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญและน่าสนใจ ได้แก่

- สะพานมิตรภาพไทย – พม่า (ประตูเชื่อมอันดามันสู่อินโดจีน) ตั้งอยู่ที่ตำบลท่าสายลวด สุดทางหลวงหมายเลข 105 (สายตาก – แม่สอด) ความยาว 420 เมตร กว้าง 13 เมตร สร้างเชื่อมถนนสายเอเชียจากประเทศไทยสู่สหภาพพม่า ตลอดจนภูมิภาคเอเชียใต้ถึงตะวันออกกลางและยุโรป สะพานมิตรภาพไทย – พม่า แห่งนี้เป็นสะพานคอนกรีตขนาด 2 ช่องจราจร สร้างข้ามแม่น้ำเมย

- แม่น้ำเมย (ชาวพม่าเรียกว่า แม่น้ำตองยิน) เป็นเส้นกั้นเขตแดนประเทศไทยกับสหภาพพม่า มีความยาวประมาณ 327 กิโลเมตร แม่น้ำสายนี้มีความแปลกคือ สายน้ำนี้มีได้

ไหลลงเช่นแม่น้ำต่างๆ ไป แม่น้ำเมยมีต้นน้ำอยู่ที่บ้านมอเกอ ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานตาก, 2552)

- **ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช** อยู่ตรงข้ามสนามกีฬาเทศบาลแม่สอด สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2545 เพื่อรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณ ครั้นเมื่อสมเด็จพระนเรศวรทรงประกาศอิสรภาพ ณ เมืองแกลง สหภาพพม่า โดยเสด็จฝ่านด้านแม่ละเมา อำเภอแม่สอดเป็นแห่งแรก ในบริเวณศาลสมเด็จพระนเรศวรนั้นได้จัดตั้งภูมิทัศน์ให้เป็นสวนสาธารณะ เพื่อให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสักการะพระนเรศวรได้มาพักผ่อนและสามารถใช้เป็นสถานที่ออกกำลังกายได้

- **ศาลเจ้าพ่อพะวอ** ตั้งอยู่บนเนินดินเชิงเขาพะวอ บนถนนสายตาก – แม่สอด บริเวณกิโลเมตรที่ 62 – 63 ศาลนี้เป็นที่เคารพนับถือของชาวเมืองตาก และชาวอำเภอแม่สอด ในชื่อความหมายนั้น “พะ” แปลว่า นาย หรือ นาง เป็นคำนำหน้า ส่วน “วอ” แปลว่า แดง เพราะฉะนั้นศาลเจ้าพ่อพะวอ แปลได้ว่า ศาลเจ้าพ่อนายแดง ประวัติความเป็นมาของ “เจ้าพ่อพะวอ” นั้นมีเรื่องเล่ากันว่า ท่านเป็นนักรบชาวกะเหรี่ยง สมเด็จพระนเรศวร ทรงแต่งตั้งให้เป็นนายด่านอยู่ที่ด่านแม่ละเมา เพื่อคอยป้องกันข้าศึกมิให้ข้ามภูเขามาได้

เดิมที่ศาลเจ้าพ่อพะวอ อยู่อีกด้านหนึ่งของภูเขา แต่มีการสร้างถนนตัดผ่านจึงสร้างศาลขึ้นใหม่ มีผู้เล่าถึงความศักดิ์สิทธิ์ว่า ถ้าใครไปล่าสัตว์ในบริเวณเขาพะวอแล้วมักเกิดเหตุต่าง ๆ เช่น รถเสีย เจ็บป่วย หรือ หลงทาง และเพราะเหตุที่เจ้าพ่อพะวอเป็นนักรบจึงชอบเสียงปืน ผู้ที่เดินทางผ่านนิยมยิงปืนถวายท่านเป็นการแสดงความเคารพ หรือ มิฉะนั้นก็จะจุดประทัดซึ่งได้มีการจัดส่วนของบริเวณจุดประทัดถวายเจ้าพ่อพะวอ เพื่อความสะดวก สะอาดและความเป็นสัดส่วน หรือกตแดร์เพื่อแสดงความเคารพทุกครั้ง ชาวบ้านเล่ากันมาว่า “เมื่อถึงฤดูฝนที่นี่จะได้ยินเสียงอามือก (เสียงปืนใหญ่) ดังลั่นสนั่นไปทั่วทั้งเมืองและหุบเขา เชื่อกันว่าเป็นการเตือนจากเจ้าพ่อพะวอว่าเกิดอะไรขึ้น ถ้าเป็นต้นฤดูฝนก็หมายความว่า ลงพีชไร้ได้ แต่ถ้าเป็นฤดูแล้งหมายความว่า จะเกิดอาเพศ” (เที่ยวแม่สอด, 2552)

- **อุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช** มีพื้นที่ครอบคลุมอยู่ในเขตป่าแม่ท้อ ตำบลแม่ท้อ ตำบลพะวอ อำเภอเมือง และป่าแม่ละเมา อำเภอแม่สอด มีเนื้อที่ 165,250 ไร่ ประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2524 มีภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงชัน มีภูเขาสลับซับซ้อน และที่สำคัญมีต้นกระบากขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย วัดโดยรอบได้ 16.6 เมตร หรือราว 14 คนโอบและสูงประมาณ 50 เมตร อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยาน 4 กิโลเมตร เป็นทางรถยนต์ 3 กิโลเมตร และเป็นทางเดินเท้าลงเขาสูงชันอีกประมาณ 1 กิโลเมตร

- **พระธาตุหินกิวที่ดอยดินจี่** ตั้งอยู่ที่บ้านวังตะเคียน หมู่ที่ 5 ตำบลท่าสายลวด วัดพระธาตุหินกิวดอยดินจี่มีพระธาตุประดิษฐานอยู่ในสถูปเจดีย์ ชาวบ้านเรียกว่า “พญาล่อง” ตั้งอยู่บนภูเขา ลักษณะเป็นเจดีย์ทรงมอญขนาดเล็กสร้างไว้บนก้อนหินด้วยแรงศรัทธาในพระพุทธศาสนา เป็นความมหัศจรรย์จากธรรมชาติลักษณะเป็นก้อนหินขนาดใหญ่ตั้งอยู่บนชะง่อนผากิวคอดเหมือนจะขาดออกจากกัน ชาวบ้านเรียกหินมหัศจรรย์นี้ว่า "เจดีย์หินพระอินทร์แขวน" ประวัติความเป็นมาในการสร้างพระธาตุหินกิวดอยดินจี่ที่เล่าสืบต่อกันมาว่า ผู้สร้างเป็นชาวกะเหรี่ยงในสมัยที่อังกฤษปกครองสหภาพพม่า ชื่อว่า นายพะส่วยจาพมีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนามากได้นำเงินตราเหรียญรูปีบรรทุกหลังช้างมาเพื่อหาที่สำหรับสร้างเจดีย์ถวายเป็นพุทธบูชา ครั้นมาถึงบริเวณผานหินกิว (หรือดินจี่) ได้มองเห็นหินก้อนใหญ่โตชะง่อนง่ามตั้งอยู่บนหน้าผาสูงชัน และมีลักษณะคล้ายกับเจดีย์พระอินทร์แขวนในจังหวัดมณฑลเลย พม่า จึงได้ก่อสร้าง เมื่อสร้างเสร็จแล้วได้นำพระสารีริกธาตุบรรจุไว้ในองค์เจดีย์ พร้อมกับพระพุทธรูปทองคำจำนวน 5 องค์ พระธาตุหินกิวดอยดินจี่ ตั้งอยู่บนชะง่อนผาสูง มองลงมาข้างล่างจะเห็นทิวทัศน์ในเขตสหภาพพม่าชัดเจน หินที่อยู่บนดอยมีลักษณะสีดำหรือสีน้ำตาลไหม้ จึงเรียกว่า "พระธาตุดอยดินจี่" ซึ่งหมายถึงดินที่ไฟไหม้ (เที่ยวแม่สอด, 2552)

- **น้ำพุร้อนแม่กาษาและถ้ำแม่อุษา** อยู่ในอำเภอแม่สอด การเดินทางไปยังน้ำพุร้อนแม่กาษาและถ้ำแม่อุษา ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 105 (แม่สอด – แม่ระมาด) ถ้ำนี้เปิดให้เที่ยวชมเมื่อประมาณ 10 กว่าปีที่ผ่านมามีการปรับปรุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการสร้างบันไดเดินขึ้นเขายาวประมาณ 500 เมตร มี 870 ขั้น ถ้ำแม่อุษาอยู่ในตำบลแม่กาษาจัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก (เที่ยวแม่สอด, 2552)

- **น้ำตกแม่กาษา** อยู่ตำบลแม่กาษา เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ซึ่งมีทางเดินขึ้นไปบนเขาสูงมีถ้ำ และธารน้ำกว้างประมาณ 5 เมตร เป็นทางจากปากถ้ำถึงน้ำตก

นอกจากนี้ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ที่น่าสนใจคือ ศาลเจ้าพ่อขุนสามชน เนินพิศวง คอกช้างเผือก สถานีทดลองพืชสวนดอยมูเซอ วัดชุมพลคีรี วัดไทยวัฒนาราม วัดโพธิคุณ หรือวัดหัวเตย และวัดมณีไพรสณฑ์ ฯลฯ

3.2.1.2 แหล่งช้อปปิ้ง

- **ตลาดริมเมย สูดชายแดนไทย – พม่า หรือ สูดประจิมที่ริมเมย** ตั้งอยู่ตำบลท่าสายลวด สูดทางหลวงหมายเลข 105 (ตาก – แม่สอด) เป็นสถานที่ติดต่อกำชายระหว่างไทย

34_____การพัฒนาเมืองชายแดนเพื่อรองรับผลกระทบจากการท่องเที่ยวและการค้าในลุ่มน้ำโขง

กับพม่า ตลาดริมเมย เป็นตลาดค้าขายสินค้าพื้นเมืองมากมายทั้งของไทย และสหภาพพม่า เช่น หน่อไม้แห้ง ปลาแห้ง ปลาห้วย่ง เห็ดหอม ถั่ว เครื่องหนังผ้าซาติน โดยเฉพาะสินค้าที่ทำมาจากไม้ ไม้สักแปรรูป อุปกรณ์เครื่องตกแต่งบ้าน บานประตู บานหน้าต่าง เตียงไม้ นอกจากนี้ยังเป็นตลาดการค้าอัญมณี เช่น หยก ทับทิม และพลอยสีที่มาจากสหภาพพม่า การเดินทางมายังตลาด สามารถขึ้นรถสองแถวจากตลาดอำเภอแม่สอดไปตลาดริมเมย บริเวณตลาดเป็นอาคารชั้นเดียว มีร้านค้าเรียงรายรวมกัน มีพื้นที่จอดรถด้านในสำหรับรถตู้ และรถยนต์ส่วนตัว ส่วนรถบัสขนาดใหญ่ต้องจอดในพื้นที่ที่จัดไว้ห่างจากตลาดประมาณ 500 เมตร

- **ตลาดสินค้าพื้นเมืองชาวเขาตอยมุเซอ** ตั้งอยู่บนตอยมุเซอ ริมถนนสายตาก – แม่สอด ทางหลวงหมายเลข 105 บริเวณกิโลเมตรที่ 28 ตลาดแห่งนี้นักท่องเที่ยวจะได้พบเห็นภาพวิถีชีวิตของชาวไทยภูเขาที่น่าผลิตผลจากไร่มาจำหน่ายราคาถูก

อำเภอแม่สอดมีสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย ในส่วนของที่พักและร้านอาหารไว้คอยต้อนรับและบริการนักท่องเที่ยว และผู้เดินทางจำนวนมาก ที่พักประเภทโรงแรม รีสอร์ท และเกสเฮ้าส์ มี 20 แห่ง และร้านอาหารมีจำนวนมากมาย

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ประสงค์จะข้ามไปยังประเทศพม่าต้อง ทำหนังสือผ่านแดนชั่วคราว โดยนำบัตรประชาชน หรือบัตรประจำตัวอื่นๆ ที่ทางราชการออกให้ พร้อมสำเนา 1 ชุด และรูปถ่ายติดบัตร 2 รูป พร้อมค่าผ่านแดนคนละ 20 บาท ไปที่สำนักงานออกบัตรของอำเภอแม่สอด และเมื่อข้ามผ่านแดนไปแล้วจะต้องเสียค่าผ่านแดนที่ฝั่งพม่าอีกคนละ 10 บาท จุดผ่านแดน เปิดทุกวันตั้งแต่เวลา 06.00-18.00 น. (เที่ยวแม่สอด, 2552)

ในส่วนของจำนวนของนักท่องเที่ยวที่เดินทางผ่านแดนยังด่านถาวรพรมแดนแม่สอด มีจำนวนมากที่สุด ในปี พ.ศ. 2552 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางผ่านแดนโดยใช้บัตรผ่านแดน มีจำนวน 23,170 คน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2551 ถึง 9,924 คน (ตารางที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1: สถิติคนไทยเดินทางผ่านเข้า – ออกราชอาณาจักร (ใช้บัตรผ่านแดน)
ด้านตรวจคนเข้าเมืองตาก ปี พ.ศ. 2544 – 2552

ปี พ.ศ.	เดินทางเข้า (คน)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)	เดินทางออก (คน)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)
2545	3,283	N/A	3,386	N/A
2546	4,863	48.13	4,773	40.96
2547	6,844	40.74	6,711	40.60
2548	8,731	27.57	8,598	27.12
2549	7,749	-11.25	7,699	-10.46
2550	5,363	-30.79	5,354	-30.46
2551	6,631	23.64	6,615	23.55
2552	11,597	74.89	11,573	74.95
รวม	55,061		54,709	

ที่มา: ปรับปรุงจาก สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง. 2553.

2.2 จังหวัดเมียวดี สหภาพพม่า

จังหวัดเมียวดี เป็นเมืองชายแดนที่มีความสำคัญทางด้านการค้าและการท่องเที่ยวของสหภาพพม่า นักท่องเที่ยวสามารถเดินเท้าข้ามสะพานมิตรภาพไทย – พม่า ไปยังจังหวัดเมียวดีหรือขับรถยนต์ข้ามไปได้ โดยต้องเสียค่าธรรมเนียมการนำรถข้ามไป แต่การท่องเที่ยวยังจังหวัดเมียวดีนั้น จำกัดบริเวณให้เข้าไปได้ไม่เกินระยะ 5 กิโลเมตรจากชายแดนเท่านั้นเพื่อความปลอดภัย เพราะในสหภาพพม่ายังมีเหตุการณ์ความไม่สงบทางด้านการเมืองอยู่ สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดเมียวดีที่สำคัญ อาทิ

- **วัดเจดีย์ทอง** เป็นวัดที่มีเจดีย์เขมียนโหว่น ซึ่งเป็นพระธาตุคู่เมือง เป็นเจดีย์ที่มีความสวยงาม บริเวณด้านหน้าทางเข้าจะมีพระพุทธรูปศิลปะพม่า พร้อมเครื่องสักการะไว้ให้นักท่องเที่ยว ภายในวัดนั้นมีเจดีย์เขมียนโหว่นสีทองขนาดใหญ่ 1 องค์ และรายล้อมไปด้วยเจดีย์ขนาดเล็ก 24 องค์ และรูปสิงห์ครึ่งคนอยู่ 4 ทิศ การเข้าชมและนมัสการภายในวัดต้องถอดรองเท้าตามความเชื่อ และประเพณีนิยมของชาวพม่า

- **ตลาดบุญเรือง** เป็นตลาดขายสินค้ากลางเมืองของจังหวัดเมียวดี เป็นตลาดที่มีความหลากหลายของสินค้าทั้งสินค้าพื้นเมืองพม่า อาหารพื้นเมือง สินค้าที่มาจากสาธารณรัฐประชาชนจีน และจากยุโรป อินเดีย ชาวไทยสามารถใช้เงินบาทในการจับจ่ายสินค้าได้

- **ชมวิถีชีวิต และนั่งสามล้อปั่น เมืองเมียวดี** ชมร้านขายหมากที่เป็นที่นิยมของชาวเมียวดี อีกทั้งร้านน้ำชา บาร์น้ำชาที่เป็นที่นิยมในการดื่มชาของชาวพม่า ตามวัฒนธรรมของอังกฤษที่เคยเป็นเมืองขึ้นปกครองพม่าในอดีต

3.3 ข้อมูลพื้นฐานด้านการค้า

3.3.1 อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

การค้าของอำเภอแม่สอด อยู่กับการค้าชายแดน เพราะเป็นประตูสู่การค้าอินโดจีน เอเชียใต้ ตะวันออกกลางและยุโรป มีการเดินทางขนส่งที่สะดวก มีสะพานมิตรภาพไทย – พม่า เชื่อมเส้นทางการค้าการขนส่ง สินค้านำเข้าที่ผ่านแดนเข้ามายังประเทศไทยเป็นสินค้าจำพวกสินค้าที่ไม่สำเร็จต้องนำมาผ่านกระบวนการในการผลิตทางอุตสาหกรรม ในบริเวณตัวเมืองสองข้างทางถนนย่านการค้าพาณิชย์สยามอัญมณีแม่สอดเป็นแหล่งค้าขายอัญมณีที่สำคัญของเมืองแม่สอดที่มีพ่อค้า และนักซื้อพลอยเดินทางมาเลือกซื้ออัญมณีอย่างคึกคัก

การค้าชายแดนด้านอำเภอแม่สอด – เมียวดี มีช่องทางการค้าที่สำคัญ 2 ช่องทาง คือ จุดผ่านแดนถาวร และคลังสินค้าชั่วคราว สำหรับจุดผ่านแดนถาวรนั้น มีช่องทางอนุมัติทำการค้า 1 ช่องทางคือ จุดผ่านแดนแม่สอด – เมียวดี ตั้งอยู่ที่ ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งประกาศเป็นจุดผ่านแดนถาวรเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2540 เปิดทำการค้า ตั้งแต่เวลา 06.30 – 18.30 น. เป็นประจำทุกวัน โดยมีสะพานมิตรภาพไทย – พม่า เป็นสะพานข้ามแม่น้ำเมย เชื่อมเมืองเมียวดีกับอำเภอแม่สอด วัตถุประสงค์หลักในการสร้างเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีอันดีของประชาชนไทยกับพม่า เสริมสร้างเศรษฐกิจและการค้าชายบริเวณชายแดน 2 ประเทศ และเพื่อตอบสนองนโยบายขององค์กรสหประชาชาติที่มุ่งหวังเชื่อมโยงเส้นทางส่วนที่ยังขาดอยู่ทางตอนใต้ของทางหลวงเอเชีย (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดตาก, 2552)

ช่องทางคลังสินค้าชั่วคราว เป็นคลังสินค้าอนุมัติเฉพาะคราวตามมาตรา 5 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2548 เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้นำเข้า – ส่งออกสินค้า ซึ่งสามารถนำเข้าและส่งออกระหว่างอำเภอแม่สอดและจังหวัดเมียวดีสหภาพพม่า ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเมยจึงเรียกชื่อคลังสินค้าว่า ท่าข้ามหมายเลขต่างๆ คลังสินค้าชั่วคราวที่ได้รับอนุญาตจากกรมศุลกากร จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น การจัดระเบียบภายในที่ทำการของเจ้าหน้าที่ มีขอบเขตรั้วกันที่มิดชิด เป็นต้น ณ ข้อมูลเดือนตุลาคม พ.ศ. 2550 จังหวัดตากมี

คลังสินค้าชั่วคราวที่เปิดดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลของด่านศุลกากรแม่สอดทั้งสิ้น 17 คลังสินค้า ดังนี้ (ตารางที่ 3 - 2)

ตารางที่ 3 - 2: คลังสินค้าชั่วคราวที่เปิดดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลของด่านศุลกากรแม่สอดในปี พ.ศ. 2550

ลำดับ	ชื่อคลังสินค้า	ชื่อเจ้าของ	ที่ตั้ง
1	คลังสินค้าที่ 1	นายสำรวย ปาตาล	หมู่ 6 บ้านห้วยม่วง ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด
2	คลังสินค้าที่ 2	นางอิสยาห์ ซอุมพฤกษ์	195 หมู่ 6 บ้านห้วยม่วง ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด
3	คลังสินค้าที่ 3	นายสุพจน์ ทิพยพงษ์พัชร	หมู่ 6 บ้านห้วยม่วง ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด
4	คลังสินค้าที่ 4	นายใจมา เชื้อนเป็ก	96 หมู่ 6 บ้านห้วยม่วง ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด
5	คลังสินค้าที่ 5	นายเทวฤทธิ์ บันเขียว	183 หมู่ 6 บ้านห้วยม่วง ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด
6	คลังสินค้าที่ 6	น.ส. สุจิตรา สว่างไพบูลย์	233 หมู่ 3 ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด
7	คลังสินค้าที่ 7	นายประพันธ์ นะเสื่อ	33 หมู่ 3 บ้านท่าอาจ ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด
8	คลังสินค้าที่ 8	น.ส. สິงวาล สีเทียน	หมู่ 3 บ้านท่าอาจ ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด
9	คลังสินค้าที่ 9	น.ส. ปภาวดี เต็มใจเจริญ	หมู่ 3 บ้านท่าอาจ ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด
10	คลังสินค้าที่ 10	นายสรรพสิริ อรชัยพันธุ์ ลาม	192 หมู่ 3 บ้านท่าอาจ ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด
11	คลังสินค้าที่ 11	น.ส. ทิพาพร บุญสิตากุล	หมู่ 3 บ้านท่าอาจ ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด
12	คลังสินค้าที่ 12	นายเจริญ สีเทียน	169 หมู่ 3 บ้านท่าอาจ ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด
13	คลังสินค้าที่ 13	นายสง่า ไบยา	หมู่ 2 ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด
14	คลังสินค้าที่ 14	นายผดุงกิจ เอื้ออารยะ มนตรี	หมู่ 4 บ้านวังตะเคียน ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด
15	คลังสินค้าที่ 15	นายสมยศ ตาสะหลี่	หมู่ 3 บ้านวังตะเคียน ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด

ตารางที่ 3 – 2 (ต่อ): คลังสินค้าชั่วคราวที่เปิดดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลของด่าน
ศุลกากรแม่สอดในปี พ.ศ. 2550

ลำดับ	ชื่อคลังสินค้า	ชื่อเจ้าของ	ที่ตั้ง
16	คลังสินค้าที่ 16	นางนฤมล โกวิน	หมู่ 4 บ้านวังผา ตำบลวังผา อำเภอแม่ระมาด
17	คลังสินค้าที่ 17	บริษัท ที.เอ็ม.เอส.เทรดดิ้ง จำกัด	หมู่ 4 บ้านวังผา ตำบลวังผา อำเภอแม่ระมาด

ที่มา: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดตาก, 2550.

ผู้ประกอบการค้าชายแดนอำเภอแม่สอดส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการในกรุงเทพมหานคร และผู้ประกอบการในท้องถิ่นที่มีเครือข่ายและความคุ้นเคยกับพ่อค้าชาวพม่า โดยติดต่อค้าขายมานาน สามารถใช้ภาษาพม่าในการติดต่อได้ ในขณะที่ผู้ประกอบการในต่างจังหวัดมีน้อยราย โดยสามารถแยกผู้ประกอบการที่ทำการค้าขายกับสหภาพพม่า ได้ 2 ประเภทคือ ผู้ประกอบการส่งออก และผู้ประกอบการนำเข้า ส่วนของผู้ประกอบการส่งออกสินค้าจะมีทั้งผู้ประกอบการท้องถิ่น ผู้ประกอบการจากกรุงเทพมหานครและจากจังหวัดอื่นๆ โดยส่วนใหญ่จะส่งออกสินค้าอุปโภคบริโภค เช่น ผงชูรส น้ำมันพืช ยารักษาโรค ผ้าผืน ฯลฯ

การค้าชายแดนไทย - พม่า มีวิธีการค้าและการเคลื่อนย้ายสินค้าที่มีความหลากหลาย ผู้ส่งออกสินค้าจะจำหน่ายสินค้าโดยตรงให้กับพ่อค้าชาวพม่า ทั้งพ่อค้าชายส่ง และพ่อค้าชายปลีกจากเมืองต่างๆ ทั้งเมืองเมะละแหม่ง ผาอ่าง ย่างกุ้งและเมียวดี หรือจำหน่ายผ่านพ่อค้าชายส่งที่เมืองเมียวดีแล้วกระจายสินค้าไปยังเมืองต่างๆ ในสหภาพพม่าอีกทอดหนึ่ง การสั่งซื้อสินค้าของพ่อค้าชาวพม่าจะมีการสั่งซื้อสินค้าหลายวิธี ทั้งทางโทรศัพท์ โทรสารการเดินทางเข้าไปติดต่อคู่ค้าในพม่าด้วยตนเอง พ่อค้าชาวพม่าเดินทางเข้ามาติดต่อ โดยตรงที่ร้าน หรือฝากบุคคลอื่นเข้ามาซื้อในฝั่งประเทศไทย หลักฐานการค้าส่วนใหญ่เป็นใบกำกับสินค้าแต่อาจทำใบสั่งซื้อในบางครั้ง เพื่อใช้สำหรับเป็นหลักฐานในการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงิน

การส่งออกสินค้า ณ ด่านอำเภอแม่สอด – เมียวดี มีลักษณะการส่งออกสินค้าหลายรูปแบบ ดังนี้

- รูปแบบที่ 1 พ่อค้าชายแดนในท้องถิ่น เป็นผู้สั่งซื้อและรวบรวมสินค้าจากส่วนกลางหรือในท้องถิ่นตามคำสั่งซื้อของพ่อค้าชาวพม่า และเป็นผู้ทำพิธีการส่งออกจากไทยไปยังสหภาพพม่า
- รูปแบบที่ 2 พ่อค้าชายแดนทำหน้าที่เป็นเสมือนตัวแทนจำหน่ายให้บริษัท / โรงงานจากส่วนกลาง ในการติดต่อซื้อขายกับพ่อค้าชาวพม่า กรณีนี้พ่อค้าชาวพม่าอาจ

ดำเนินการขนส่งสินค้าในนามตนเอง หรือในนามบริษัท / โรงงานแล้วแต่จะตกลงกัน
ว่าผู้ผลิตหรือผู้ซื้อจะเป็นผู้ดำเนินการขนส่ง

- รูปแบบที่ 3 ผู้ผลิตจากส่วนกลางติดต่อกับพ่อค้าชาวพม่าโดยตรงและส่งออกในนามผู้ผลิต ส่วนภาระการขนส่งภายในประเทศขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างกัน
- รูปแบบที่ 4 พ่อค้าชาวพม่าเข้ามาติดต่อโดยตรงกับพ่อค้าในอำเภอแม่สอด หรือเดินทางเข้าไปซื้อสินค้าจาก บริษัท / โรงงานผู้ผลิตในกรุงเทพมหานคร หลังจากนั้นจะส่งสินค้ามายังอำเภอแม่สอดและทำพิธีผ่านพิธีการศุลกากรในนามพ่อค้าชาวพม่า วิธีการส่งออกนี้เรียกกันโดยทั่วไปว่า “ตัวพม่า” อย่างไรก็ตามดี สินค้าบางชนิดพ่อค้าชาวพม่าไม่สามารถสั่งซื้อสินค้าจากพ่อค้าชายแดนท้องถิ่น เนื่องจากมีการระบุให้ต้องซื้อผ่านตัวแทนจำหน่ายของบริษัทในอำเภอแม่สอดเท่านั้น

ในกรณีของรูปแบบการค้าที่ 3 และ 4 นั้น การซื้อขายส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบของเงินสดหรือกรณีที่เป็นบริษัท / โรงงานขนาดใหญ่ที่กรุงเทพมหานคร พ่อค้าชาวพม่าจะชำระค่าสินค้าล่วงหน้าก่อนมารับมอบสินค้าโดยใช้วิธีโอนเงินเข้าบริษัท / โรงงานดังกล่าว

การเสนอขายสินค้าอยู่ในรูปแบบของเงินบาท และเงินจ๊าด ขึ้นอยู่กับประเภทของสินค้า หากเป็นสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะที่มีผู้ผลิตไม่มากนัก พ่อค้าจะมีอำนาจต่อรองสูง เช่น อะไหล่เครื่องยนต์ วัสดุก่อสร้าง การกำหนดราคาสินค้าของผู้ส่งออกส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของเงินบาท และลักษณะการขายสินค้าจะเป็นสินเชื่อมากกว่าเงินสด เนื่องจากการค้าชายชายแดนในอำเภอแม่สอดเป็นการค้าบนพื้นฐานของความไว้วางใจกัน ทำให้มีการให้สินเชื่อการค้าแก่คู่ค้าสูงกว่าร้อยละ 50 ในระยะเวลาตั้งแต่ 10 - 30 วัน อย่างไรก็ตามพ่อค้าชายแดนบางรายเริ่มขายสินค้าในรูปแบบเงินสดในสัดส่วนที่สูงกว่าการให้สินเชื่อ หรือขายในรูปแบบของเงินสดทั้งหมด เนื่องจากต้องการเลี่ยงปัญหาหนี้เสียของพ่อค้าชาวพม่า และการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

เนื่องจากสินค้าส่งออกผ่านแดนด่านพรมแดนอำเภอแม่สอดส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุปโภคบริโภค ซึ่งเป็นสินค้าที่ทางการพม่าห้ามนำเข้า ดังนั้นการส่งออกส่วนใหญ่จะส่งออกผ่านจุดผ่อนปรนชั่วคราวในสัดส่วนร้อยละ 70 การส่งมอบสินค้าโดยทั่วไปจะส่งมอบบริเวณชายแดนไทยเพื่อลดความเสี่ยงในการขนส่งสินค้าในสหภาพพม่า ซึ่งโดยปกติแล้วหลังจากที่ผู้ส่งออกไทยทำการส่งมอบสินค้าเรียบร้อยแล้ว ผู้นำเข้าชาวพม่าจะเป็นผู้รับภาระด้านการประกันภัยสินค้าและค่าขนส่งในพม่าเอง สินค้าส่วนใหญ่จะถูกขนส่งโดยรถบรรทุกขนาดเล็กและเปลี่ยนถ่ายสินค้าที่เมืองเมียวดี ภาระการขนส่งแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ การขนส่งจากบริษัท / โรงงาน ผลิตจนถึง

40_____การพัฒนาเมืองชายแดนเพื่อรองรับผลกระทบจากการท่องเที่ยวและการค้าในลุ่มน้ำโขง

ชายแดนไทย ส่วนใหญ่พ่อค้าชายแดนฝั่งไทย หรือบริษัทผู้ผลิตจะเป็นผู้รับผิดชอบ ส่วนการขนส่งจากชายแดนไทยไปยังจุดหมายปลายทางในสหภาพพม่า พ่อค้าชาวพม่าจะเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ผู้ค้าชาวไทยรับภาระในการขนส่งเข้าไปในฝั่งของสหภาพพม่าทั้งหมด (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดตาก, 2552)

ในส่วนการทำการค้าระหว่างประเทศกับสหภาพพม่า นั้น ยังมีข้อกีดกันทางการค้าบริเวณชายแดนของประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งในปัจจุบันการนำเข้าและส่งออกสินค้าของสหภาพพม่าทางด้านภูมิภาค ยังมีการบังคับใช้ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ ของสหภาพพม่าตามประเภทของชนิดสินค้าดังนี้

ชนิดของสินค้าห้ามนำเข้า 15 ชนิด ได้แก่ ผงชูรส น้ำหวานและเครื่องดื่ม ขนมปังกรอบทุกชนิด หมากฝรั่ง ขนมเค้ก ขนมปังเวเฟอร์ ช็อคโกแลต อาหารกระป๋อง (เนื้อสัตว์ และผลไม้) เส้นหมี่ทุกชนิด เหล้า เบียร์ บุหรี่ ผลไม้สดทุกชนิด ผลิตภัณฑ์พลาสติกสำหรับใช้ในครัวเรือน และใช้ส่วนตัวทุกชนิด และสินค้าที่ควบคุมการนำเข้าโดยกฎหมายที่มีอยู่แล้ว

ชนิดของสินค้าห้ามนำส่งออก 30 ชนิด ได้แก่ ข้าว ปลายข้าว และแป้งข้าวเจ้า น้ำตาลทราย น้ำตาลทรายดิบ ถั่วลิสง และน้ำมันถั่วลิสง เมล็ดงา น้ำมันงา กากถั่วลิสง ถั่ว Gram ไม้สัก น้ำมันปิโตรเลียม อัญมณี ทองคำ หยก ไข่มุก เพชร ตะกั่ว ดีบุก ทังสแตน วูลแฟรม เงิน ทองแดง สังกะสี ถ่านหิน โลหะอื่นๆ ข้าง ั่ว ควาย ช้าง ม้า และสัตว์หายาก หนัง และเขาสัตว์ เปลือกกุ้ง (ผง) อารูธ และเครื่องกระสุน วัตถุโบราณ และฝ้าย

จากสถิติการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทย และสหภาพพม่า ด้านพรมแดน อำเภอแม่สอดและจังหวัดเมียวดีของสหภาพพม่า ในรอบช่วงปีงบประมาณ 2545 – 2551 นั้น สถานการณ์การค้าส่งออก – นำเข้ารวมผ่านด่านศุลกากรแม่สอด ในช่วงปีงบประมาณ 2547 มีมูลค่ารวมสูงถึง 13,988.42 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2546 จำนวน 7,790.70 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 125.70 ผลเนื่องมาจากการเปิดเสรีทางการค้า (FTA: Free Trade Area) ที่ทำให้การค้า และการขนส่งมีปริมาณและมีมูลค่าเพิ่มขึ้นดังกล่าว

ในช่วงปีงบประมาณ 2550 นั้นมูลค่าการส่งออกและนำเข้ารวมของการค้าผ่านด่านศุลกากรแม่สอดมีมูลค่าลดลง อยู่ที่ 12,080.16 ล้านบาท ลดลงจากปีงบประมาณ 2549 ที่มีมูลค่าการส่งออกและนำเข้ารวม 12,939.26 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 6.64 (ตารางที่ 3 – 3) สาเหตุที่สำคัญเกิดจากภาวะเงินเฟ้อในสหภาพพม่าเนื่องจากการปรับขึ้นเงินเดือนให้ข้าราชการ และทหารส่งผลให้ราคาสินค้าขยับตัวสูงขึ้น ในขณะที่อำนาจการซื้อของประชาชนลดลง เกิดความไม่เสถียรภาพทางการเมืองภายในของสหภาพพม่า การเข้มงวดกวดขันของทหารพม่า

และความไม่สงบภายในพม่าส่งผลให้มีการจัดระเบียบชายแดน มีการจับกุมพ่อค้าชาวพม่าที่ลักลอบนำสินค้าไทยเข้าพม่าโดยไม่เสียภาษี ยึดสินค้าและลงโทษจำคุก การชำระคดีเคลื่อนตัวของสะพานมิตรภาพไทย – พม่า ตั้งแต่ปลายเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2549 เป็นต้นมาถึงแม้จะมีการดำเนินการซ่อมแล้วแต่อนุญาตให้เพียงรถบรรทุกขนาดไม่เกิน 12 ตันข้ามผ่านได้ ส่วนรถใหญ่ไม่อนุญาตให้ผ่าน ซึ่งสินค้าส่วนใหญ่ต้องลำเลียงขนถ่ายสินค้าได้สะพานทำให้เป็นอุปสรรคในการค้า การขนส่งมาก อีกทั้งทางการพม่าย้ายเมืองหลวงจากกรุงย่างกุ้งไปยังเมืองหลวงเนปีดอร์ ทำให้ฐานการค้าเปลี่ยน ประกอบกับมีการขยายช่องทางการค้ากับสหภาพพม่าในจังหวัดต่างๆ ของประเทศไทยที่มีชายแดนติดกัน และประเทศต่างๆ เริ่มขยายช่องทางการค้าสู่ตลาดสหภาพพม่ามากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าราคาถูกจากสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้าไปตีตลาดในสหภาพพม่า ทำให้การซื้อขายสินค้าจากประเทศไทยลดลง (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดตาก, 2552)

จากตารางที่ 3-4 มูลค่าการส่งออกมีมากกว่ามูลค่านำเข้าสินค้า ซึ่งมูลค่าการส่งออกและนำเข้าสินค้าผ่านด่านศุลกากรแม่สอดรวมในปีงบประมาณ 2545 - 2552 ณ ด่านศุลกากรแม่สอดนั้นมีปริมาณการส่งออกมากกว่าการนำเข้า โดยการส่งออกสินค้ารวมในปีงบประมาณ 2552 มีมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 22,174.65 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2551 ที่มีมูลค่าการส่งออกรวมอยู่ที่ 17,513.14 ล้านบาท จำนวน 4,661.51 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 26.62 (ตารางที่ 3-3) มีสินค้าส่งออกที่สำคัญผ่านด่านศุลกากรแม่สอด 3 อันดับแรกได้แก่น้ำมันพืช น้ำมันเบนซิน และกาแฟชนิดผงสำเร็จรูป ตามลำดับ

ตารางที่ 3 - 3: สถิติมูลค่าสินค้าส่งออก - นำเข้าสินค้ารวม ปีงบประมาณ 2545 – 2552
ณ ด่านศุลกากรแม่สอด

ปีงบประมาณ	มูลค่าส่งออก (ล้านบาท)	มูลค่านำเข้า (ล้านบาท)	มูลค่ารวม (ล้านบาท)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)
2545	3,791.77	766.51	4,558.28	N/A
2546	5,760.76	436.96	6,197.72	35.97
2547	13,404.88	583.54	13,988.42	125.70
2548	12,062.88	754.43	12,817.31	-8.37
2549	11,684.11	1,255.15	12,939.26	0.95
2550	11,088.63	991.53	12,080.16	-6.64

ตารางที่ 3 – 3 (ต่อ): สถิติมูลค่าสินค้าส่งออก - นำเข้าสินค้ารวม ปีงบประมาณ
2545 – 2552 ณ ด้านศุลกากรแม่สอด

ปีงบประมาณ	มูลค่าส่งออก (ล้านบาท)	มูลค่านำเข้า (ล้านบาท)	มูลค่ารวม (ล้านบาท)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)
2551	17,513.14	1,236.08	18,749.22	55.21
2552	22,174.65	1,714.15	23,888.80	27.41
รวม	97,480.82	7,738.35	105,219.17	อัตราเติบโตเฉลี่ย 32.89

ที่มา: ปรับปรุงจาก ด้านศุลกากรแม่สอด, 2552.

ตารางที่ 3 - 4: สถิติมูลค่าสินค้าส่งออก ปีงบประมาณ 2545 – 2552 ณ ด้านศุลกากร
แม่สอด

ปีงบประมาณ	มูลค่า (ล้านบาท)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)
2545	3,791.77	N/A
2546	5,760.76	51.93
2547	13,404.88	132.69
2548	12,062.88	-10.01
2549	11,684.11	-3.14
2550	11,088.63	-5.10
2551	17,513.14	57.94
2552	22,174.65	26.62
รวม	97,480.82	35.85

ที่มา: ปรับปรุงจาก ด้านศุลกากรแม่สอด, 2552.

ตารางที่ 3 - 5: 25 อันดับสินค้าส่งออกผ่านด่านศุลกากรแม่สอด ในปีงบประมาณ 2552

ลำดับ	ชนิดสินค้านำเข้า	มูลค่า (ล้านบาท)	ลำดับ	ชนิดสินค้านำเข้า	มูลค่า (ล้านบาท)
1	น้ำมันพืช	891.72	14	แผ่นเหล็กชุบสังกะสี	332.56
2	น้ำมันเบนซิน	887.73	15	รองเท้าแตะ	324.56
3	กาแฟชนิดผงสำเร็จรูป	794.59	16	เบียร์ทำจากมอลต์	310.12
4	โทรทัศน์	699.26	17	นมผง	298.33
5	ผงชูรส	691.55	18	รถบรรทุกเก่าใช้แล้ว	294.59
6	ผ้าพิมพ์ฝ้าย 100%	651.14	19	น้ำมันปาล์ม	285.56
7	รถยนต์สภาพเก่าใช้แล้ว	650.24	20	น้ำอัดลม	284.14
8	ยารักษาโรค	630.30	21	วิกส์กี	264.16
9	รถจักรยานยนต์	581.63	22	อวนจับปลา	262.26
10	น้ำมันดีเซล	435.93	23	แผ่นเหล็กรีดเย็น	227.34
11	ครีมเทียม	414.24	24	แผ่นเหล็กรีดร้อน	207.21
12	แบตเตอรี่	397.65	25	ผ้าทอด้วยเส้นใยเทียม	202.66
13	ขนมปังกรอบ	376.51	รวมมูลค่าการนำเข้า		11,395.98

ที่มา: ปรับปรุงจาก ด่านศุลกากรแม่สอด, 2552.

ในส่วนของการนำเข้าสินค้ารวมผ่าน ณ ด่านศุลกากรแม่สอดในปีงบประมาณ 2552 มีมูลค่าการนำเข้าอยู่ที่ 1,714.15 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2551 จำนวน 478.07 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 38.68 (ตารางที่ 3-6) มีสินค้านำเข้าที่สำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ สิ่งประดิษฐ์ทำด้วยไม้ ข้าวจ้าวขาว (WTO) และหอมแดง (AFTA) ตามลำดับ (ตารางที่ 3 - 7)

44_____การพัฒนาเมืองชายแดนเพื่อรองรับผลกระทบจากการท่องเที่ยวและการค้าในลุ่มน้ำโขง

ตารางที่ 3 - 6: สถิติมูลค่าสินค้านำเข้า ปีงบประมาณ 2545 – 2552 ณ ด้านศุลกากร
แม่สอด

ปีงบประมาณ	มูลค่า (ล้านบาท)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)
2545	766.51	N/A
2546	436.96	-42.99
2547	583.54	33.55
2548	754.43	29.29
2549	1,255.15	66.37
2550	991.53	-21.00
2551	1,236.08	24.66
2552	1,714.15	38.68
รวม	7,738.35	เฉลี่ย 18.37

ที่มา: ปรับปรุงจาก ด้านศุลกากรแม่สอด, 2553.

ในปีงบประมาณ 2552 (ตุลาคม 2551 – กันยายน 2552) มีสินค้านำเข้า และมูลค่าสินค้านำเข้า 25 อันดับแรก เป็นสินค้าจำพวกสินค้าเกษตรที่มีการทำข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ เช่น องค์การการค้าโลก หรือ World Trade Organization (WTO) และเขตการค้าเสรีอาเซียน หรือ ASEAN Free Trade Area (AFTA) เป็นต้น และจำพวกอาหารแห้ง (ตารางที่ 3-6)

ตารางที่ 3 - 7: 25 อันดับสินค้านำเข้าผ่านด่านศุลกากรแม่สอด ในปีงบประมาณ 2552

ลำดับ	ชนิดสินค้านำเข้า	มูลค่า (ล้านบาท)	ลำดับ	ชนิดสินค้านำเข้า	มูลค่า (ล้านบาท)
1	สิ่งประดิษฐ์ทำด้วยไม้	516.95	14	ถั่วขาว	15.79
2	ข้าวเจ้าขาว (WTO)	351.95	15	ถั่วเขียว	11.78
3	หอมแดง (AFTA)	187.71	16	ถั่วลิสง	10.41
4	ปูทะเล	104.43	17	ถ่านไม้	9.30
5	ปลาเบญจพรรณ	73.74	18	กุ้งแม่น้ำแช่แข็ง	8.04
6	พริกแห้ง	64.34	19	หมากแห้ง (Re-Export)	7.76
7	โคมีชีวิต	56.65	20	ปลาไหลนา	7.33
8	หัวหอมใหญ่ (AFTA)	55.35	21	สินแร่พลวง	7.05
9	เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ (AFTA)	48.49	22	รองเท้าแตะ	5.13
10	กระเพาะปลาตากแห้ง	39.65	23	รถแทรกเตอร์ (ภาค 4 ประเภท 2)	5.00
11	กระบือมีชีวิต	31.27	24	หม้อแปลงไฟฟ้า (เข้า EPZ)	4.08
12	เมล็ดข้าวโพด (AISP)	29.53	25	มูลค่างควา	4.03
13	เมล็ดงา (Re-Export)	24.24	รวมมูลค่าการนำเข้า		1,680.00

ที่มา: ปรับปรุงจาก ด่านศุลกากรแม่สอด, 2553.

มูลค่ารวมที่มาจากการค้าชายแดน ด่านแม่สอด จังหวัดตาก มีมูลค่าสูง และนำรายเข้าสู่ประเทศ และได้ดุลการค้าชายแดนกับสหภาพพม่ามาอย่างต่อเนื่อง จากมูลค่ารวมของปีงบประมาณ 2545 - 2552 มูลค่าการส่งออกรวมของไทยมีมูลค่า 97,480.82 ล้านบาท ได้ดุลการค้าถึง 89,742.47 ล้านบาท ดังนั้นการค้าชายแดนในด้านพรมแดนแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จึงมีความสำคัญในด้านเศรษฐกิจของภูมิภาค และประเทศไทย

3.3.2 จังหวัดเมียวดี สหภาพพม่า

การค้าของจังหวัดเมียวดี สหภาพพม่า เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางด้านการค้ามาช้านานเพราะเป็นเมืองหน้าด่านของการค้าชายของเมืองท่ามะละแหม่งของสหภาพพม่าใน ยุคอาณานิคมมาถึงสหภาพพม่าในยุคอาณานิคม ในปัจจุบันจังหวัดเมียวดีมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจการค้าชายแดนที่สำคัญ ประกอบกับจังหวัดเมียวดีเป็นเส้นทางเชื่อมตามกรอบความร่วมมือ อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub-region: GMS) ที่มีการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก – ตะวันตก (East – West Economic Corridor) เชื่อมมหาสมุทรแปซิฟิกกับมหาสมุทรอินเดีย ความสำคัญและความเป็นไปได้ในการค้าระหว่างประเทศของจังหวัดเมียวดีได้ส่งผลให้จังหวัดเมียวดียกฐานะเป็น “เขตเศรษฐกิจพิเศษ” ของเมืองชายแดนหนึ่งของสหภาพพม่า

จากข้อมูลสถิติการค้าระหว่างประเทศจังหวัดเมียวดี ของหอการค้าจังหวัดตากนั้นมูลค่าการค้าชายแดนรวมสูงถึงปีละ 10,000 ล้านบาท ซึ่งในปี พ.ศ. 2549 มีมูลค่าการค้าระหว่างประเทศมีมูลค่ามากกว่า 12,000 ล้านบาท ถึงแม้จะมีเหตุการณ์ไม่สงบภายในประเทศของสหภาพพม่าที่ส่งผลให้ทางการปิดด่านด้านจังหวัดเมียวดีบ่อยครั้งก็ตาม

